

УРОК З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 6-МУ КЛАСІ В РЕЖИМІ ON-LINE

Златіна С.М. Гулько Н.М.

Оболонське районне управління освіти спільно з колективом спеціалізованої школи №210 почали реалізацію навчального проекту «Створення моделі індивідуального інтерактивного On-line навчання дітей, які за тривалою хворобою не відвідують школи», який дозволив по-новому поглянути на урок, підготовку до нього та методи роботи з дітьми.

На основі новітніх комп'ютерних технологій, використання різних навчальних програм у нас з'явилася можливість залучити дітей, які до цього часу не часто відвідували школу або не відвідували взагалі, займаючись з педагогами вдома, через проблеми зі здоров'ям, до повноцінного щоденного навчання разом з іншими однолітками.

Особливістю цього проекту є те, що він дозволяє проводити комунікацію учитель — учень у режимі On-line за допомогою веб-камери та мікрофона у зручний для обох час та у комфортному місці, враховуючи всі психолого-фізіологічні особливості дитини. Вона має змогу спілкуватися з учителем та іншими дітьми безпосередньо, брати активну участь у роботі на уроці, виконуючи різні форми роботи, запропоновані вчителем. Це, у свою чергу, звичайно, не може не позначитися позитивно на її розвитку, сприяє соціалізації таких дітей.

Така форма навчання (дистанційна, але при цьому безпосередня), вважаємо, розкриває широкі горизонти для роботи педагога не лише з хворими (хворіючими) дітьми, але й дозволяє зробити навчальний процес безперервним і менш ціленим, уникнувши нагромадження навчального матеріалу, пов'язаного, зокрема, з уже традиційним для нас карантинном і т. ін., дозволяє змінювати особистісний підхід до учнів та поетапно засвоєння знань, умінь і навичок.

Отже, переваги застосування таких комп'ютерних технологій виявляються, у першу чергу, у вирішенні психолого-педагогічних проблем, пов'язаних із розвитком особистості учня та підвищенням ефективності процесу навчання. До безперечних переваг такої форми навчання можемо віднести також:

- розширення сфери доступу до різних видів інформації (Інтернет, електронні бібліотеки, довідники, книги, енциклопедії тощо);
- анімаційність та колористика матеріалу;
- багаторазове та різномірне використання і коригування матеріалу відповідно до фізіологічних та вікових особливостей дитини;
- використання значного обсягу звуковізуального навчального матеріалу (малюнки, фото, репродукції картин, карти, схеми, ілюстрації) і можливість його творчого комбінування;
- унаочнення абстрактних теоретичних понять;
- динамічність у створенні різних за ступенем складності схем, таблиць, кросвордів, вікторин тощо;
- моделювання навчальних ситуацій у просторі й часі (віртуальні екскурсії до музеїв, подорожі до різних країн, історичних епох тощо);

- можливість індивідуального, групового, колективного, самостійного дистанційного On-line навчання;
- формування інформаційної культури учнів;
- можливість швидкої перевірки засвоєного і т. ін.

Наразі у навчальному процесі комп'ютерні On-line технології ми застосовуємо в роботі з хворими дітьми під час навчання більшості шкільних дисциплін: історії, природознавства, математики, географії, української, російської та англійської мов, української та зарубіжної літератури.

Завдяки можливостям мультимедія навіть сухий теоретичний матеріал можна перетворити на живу картинку, а абстрактні поняття — на конкретні явища, видатні хрестоматійні постаті — на живих особистостей, історичні події — на реальну минувшину, хімічні та фізичні процеси — на закономірності природи, що оточує людину. До того ж, під час засвоєння програмного матеріалу в учнів одночасно працює кілька видів пам'яті, зокрема зорова й слухова.

Із сказаного вище, без сумніву, стає зрозумілим, що для участі й роботи в такому проекті вчитель повинен мати певні знання і вміння, не останнє місце серед яких займає, звичайно, володіння комп'ютерною грамотністю, текстовим редактором, телекомунікаційною технологією, принтером, сервером глобальної мережі Інтернет, віртуальною платформою WIZIQ, навичками роботи з різними програмами, пошуком потрібної електронної адреси та багато чим іншим. Перелічені вміння дозволяють вчителю почувати себе досить комфортно в процесі роботи і досить повно користуватися різноманітними послугами освітніх мереж.

Практика застосування комп'ютерних технологій у цьому експериментальному проекті виявила також специфіку їх використання в систематичній роботі з певної дисципліни. По-перше, слід враховувати, що в учнів різного віку різна мотивація навчання. Підлітки та діти працюють, як правило, заради отримання «матеріально» вираженого результату — оцінки, а юнаки й дівчата 16–17 років умотивовують отримані знання майбутнім їх застосуванням. По-друге, психолого-вікові особливості школярів зумовлюють відмінності у сприйнятті навчального матеріалу. Якщо в навчанні дітей середнього підліткового віку ще доцільно використовувати ігрові форми з широким використанням на-

очності (різноманітні вікторини, кросворди, ребуси тощо), то для старших підлітків варто обирати інтелектуальні форми навчання (диспути, конференції, лекції-екскурсії, практика через дію тощо). Тут зараз ми наголосили лише на найзагальніших особливостях підготовки «комп'ютерних» уроків.

Зразок конспекту уроку з української мови, призначеного для проведення в режимі он-лайн навчання, для учнів 6 класу.

Тема. Відмінки іменників

Мета: закріпити знання учнів про відмінки іменників, особливості вживання кличного відмінка в українській мові; розвивати логічне мислення; виховувати любов до української мови.

Хід уроку

I. Організаційний момент (1 хв)

Учитель. Доброго дня, діти! Сьогодні у нас чергове он-лайн заняття з української мови, і ми продовжимо вивчення розділу «Іменник», зокрема поговоримо про відмінки іменників. Але для початку давайте пригадаємо, що ми з вами уже знаємо про іменник, його морфологічні ознаки.

II. Актуалізація опорних знань учнів (7 хв)

А) Учитель пропонує учням питання для повторення, які з'являються на екрані одне за одним (слайд 1, додаток 1). Учні відповідають.

Орієнтовні запитання і відповіді:

1. Що таке іменник?

Учень. Іменник — це самостійна частина мови, яка вказує на предмет або особу і відповідає на питання хто? Що?

2. Яким членом речення може виступати іменник?

Учень. Іменник може виступати у ролі будь-якого члена речення: і підмета, і присудка, і означення, і обставини, і додатка.

3. Скільки родів іменників в українській мові?

Учень. В українській мові налічується 3 роди іменників: чоловічий, жіночий та середній. Проте окремо виділяються іменники спільного роду, які у реченнях залежно від контексту можуть набувати ознак то чоловічого, то жіночого роду.

4. Які форми числа можуть мати іменники?

Учень. Іменники мають форми однини і множини, але є й іменники, що мають лише форму однини чи множини.

Б) *Учитель.* А тепер давайте попрацюємо письмово, пригадуючи все вивчене на минулому уроці. Вам пропонується низку словосполучень, які потрібно перекласти українською мовою, визначити рід українських іменників (див. слайд 2).

Завдання	Орієнтовна відповідь учня
Густая конопля	Густі коноплі (вжив. тільки у множині)
Крутые ступени	Круті східці (вжив. тільки у множині)
Жидкие белила	Рідке білило (середній рід)
Первая годовщина	Перша річниця (жіночий рід)
Приятный запах	Приємний запах (чоловічий рід)
Высокая дверь	Високі двері (тільки множина)
Красные чернила	Червоне чорнило (середній рід)

В) *Підкресліть* збірні іменники, з одним складіть речення: ласощі, ночви, гайвороння, дріжджі, висівки, пестоці, колосся, ліки, вороння, птаство, бажання, бурячиння, листок, листя (див. слайд 3).

Орієнтовна відповідь учнів:

Ласощі, ночви, гайвороння, дріжджі, висівки, пестоці, колосся, ліки, вороння, птаство, бажання, бурячиння, листок, листя (див. слайд 3).

III. Сприйняття й засвоєння учнями нового навчального матеріалу

Пояснення вчителя, робота з таблицею (5 хв).

Учитель. В українській мові 7 відмінків, кожен з яких відповідає на певні питання:

Називний хто? що? — **прямий відмінок.**

Родовий кого? чого?

Давальний кому? чому?

Знахідний кого? що?

Орудний ким? чим?

Місцевий (в) на кому? на чому?

Кличний звертання

непрямі відмінки

Кличний відмінок на питання не відповідає, а служить для творення форм звертання: Україно, ти для мене — диво! Ой, куди їдеш, Явтуше?

Учитель пояснює матеріал і одночасно учень бачить його перед собою на екрані (слайд 4).

IV. Виконання вправ на закріплення вивченого

А) Спишіть речення і визначте відмінки вжитих у них іменників (див. слайд 5, 5 хв.).

Виносить батько на поріг пшеничний хліб і сіль. За узліссям починалося поле.

З краю неба насувались білі, молочні хмари.

Якщо виникають труднощі при визначенні відмінків іменників завжди є можливість повернутися до попереднього слайду і пригадати запитання, на які відповідають іменники, вживані в кожному з відмінків.

Перевіряємо (слайд 6).

Б) Допишіть закінчення, визначивши відмінок виділених іменників (слайд 7, 3 хв.).

По серед... вивчаю мову,

по понеділк... і субот...

у радіогуртку робота.

По четверг... я мию квіти,

ну, а **по п'ятниц...** мій тато

мене навчає в шахи грати.

І по вівторк... і неділ...

я не нудькую від безділля.

Орієнтовна відповідь учня (слайд 8).

Учитель. У чому особливості вживання місцевого відмінка?

Учень. Місцевий відмінок в українській мові вживається лише з прийменниками — по, в(у), на.

В) Поставте подані іменники у кличному відмінку (7 хв).

Кобзар, сестра, орел, Олег, доля, Марія, брат, Харків, матінка, Андрій, читач, братик, Ігор, ясен, Вітчизна (слайд 9).

Учень. Кобзарю, сестро, орле, Олеже, доле, Маріє, брате, Харкове, матінко, Андрію, читачу, братику, Ігорю, ясене, Вітчизно.

Г) Спишіть, розкриваючи дужки; поставте іменники в потрібному відмінку. Яких розділових знаків бракує. Розставте їх, де слід (слайд 10, 6 хв.).

1. Здрастуй (сонце) і здрастуй (вітер)! Здрастуй (свіжість) нив!

2. Чую (земля) твоє дихання.
3. (Зоре) моя вечірняя зійди над горою.
Відповідь учня (слайд 11):

1. Здрастуй, сонце, і здрастуй, вітре! Здрастуй, свіжосте нив!

2. Чую, земле, твоє дихання.
3. Зоре моя вечірняя, зійди над горою.

Д) Перекладіть і запишіть словосполучення українською мовою. З'ясуйте відмінність у відмінкових закінченнях в українській та російській мовах.

Любовь к родителям, тяга к знаниям, интерес к истории, забота о детях, мечты о будущем (слайд 12, 3 хв.).

Учень. Любовь до батьків, потяг до знань, інтерес до історії, турбота про дітей, мрії про майбутнє.

V. Закріплення вивченого матеріалу (тести, слайди 13–15) — 3 хв.

1. Скільки відмінків є українській мові?
а) 6; б) 7; в) 8; г) 9; д) 10.

Правильна відповідь: б.

2. У реченні **Завтра ми підемо в гості** виділене слово вживається у:

а) називному; б) родовому; в) давальному;

г) знахідному; д) кличному відмінку.

Правильна відповідь: г.

3. Установи відповідність*:

Від ласкавих (1) променів весняного сонця (2) дерева і кущі одягаються в кучеряву (3) зелень, стаючи принадними.

1, 2, 3

а) називний; б) родовий; в) давальний;

г) знахідний; д) орудний; е) місцевий.

*Цифра позначає наступне слово.

Правильна відповідь: 1-б; 2-а; 3-г.

VI. Виставлення і мотивація оцінок, підбиття підсумків.

Учитель. Діти, сьогодні ви старанно і плідно попрацювали, дізнавшись багато нового. Сподіваюся, що ці знання стануть міцним підґрунтям для вивчення наступних тем із розділу «Іменник», а також допоможуть вам швидко та якісно виконати домашнє завдання. Коли ж раптом ви щось забудете, ви завжди можете повернутися до презентації цього уроку і переглянути основні правила ще раз.

VI. Домашнє завдання: Вправа 104, пар. 11.

Додаток 1

✓ Що таке іменник?
✓ Яким членом речення може виступати іменник?
✓ Скільки родів іменників в українській мові?
✓ Які форми числа можуть мати іменники?

Слайд 1

Перекладіть українською мовою, визначте рід українських іменників

Густая конопля _____
крутые ступени _____
жидкие белила _____
первая годовщина _____
приятный запах _____
высокая дверь _____

Слайд 2

Підкресліть збірні іменники, з одним складіть речення:
Ласощі, ночки, гайвороння, дриджі, висівки,
пестоці, колосся, ліки, вороння, птаство, баканья,
бурячнина, листок, листя.

Перевірю:
Ласощі, колосся, ліки, вороння, птаство, баканья,
бурячнина, листок, листя

Слайд 3

В українській мові 7 відмінків, кожен з яких відповідає на певні питання:

Називний	хто? що?	прямий відмінок.
Родовий	кого? чого?	непрямі відмінки
Давальний	кому? чому?	
Знахідний	кого? що?	
Орудний	ким? чим?	
Місцевий	(в) на кому? на чому?	
Кличний	на кому?	звертання

Кличний відмінок на питання не відповідає, а служить для творення форм звертання:
Україно, ти для мене – диво! Ой, куди їдеш, Януше?

Слайд 4

Спишіть речення і визначте відмінки вжитих у них іменників:
Виносить батько на поріг пшеничний хліб і сіль.
За успіссом починалося поле.
З краю неба насувались білі, молочні хмари.

Пам'ятай:

Називний	хто? що?
Родовий	кого? чого?
Давальний	кому? чому?
Знахідний	кого? що?
Орудний	ким? чим?
Місцевий	(в) на кому? на чому?
Кличний	звертання

Слайд 5

Виносить батько на поріг пшеничний хліб і сіль.

Н.в. З.в. З.в. З.в.

О.в. Н.в.

За успіссом починалося поле.

Р.в. Р.в. Н.в.

З краю неба насувались білі, молочні хмари.

Слайд 6

2. Допишіть закінчення, визначивши відмінок виділених іменників:

По середі [ ] значаю мову,
по понеділк [ ] субот [ ]
у радіогуртку робота.

По четверг [ ] я млю квіти,
ну, а по п'ятниц [ ] мій тато
мене навчає в шкільн граті.
І по віторк [ ] і неділк [ ]
я не нудьую від безділля.

Слайд 7

2. Допишіть закінчення, визначивши відмінок виділених іменників:

По середі [ ] значаю мову,
по понеділк [ ] субот [ ]
у радіогуртку робота.

По четверг [ ] я млю квіти,
ну, а по п'ятниц [ ] мій тато
мене навчає в шкільн граті.
І по віторк [ ] і неділк [ ]
я не нудьую від безділля.

Слайд 8

Поставте подані іменники у кличному відмінку:
Кобзар, сестра, олеп, Олег, доля, Марія, брат,
Харків, матінка, Андрій, читач, братик, Ігор,
ясен, Вітчизна

Кобзарю, сестро, олеп,
Олепе, доле, Маріє, брате, Харкове, матінко, Андрію,
читачу, братику, Ігору, ясенє, Вітчизно.

Слайд 9

Спишіть, розкриваючи дужки, поставте іменники в потрібному відмінку. Яких розділових знаків бракує. Розставте їх, де слід.

1. Здрастуй (сонце) і здрастуй (вітер)! Здрастуй (свіжість) нив!
2. Чую (земля) твоє дихання.
3. (Зоре) моя вечірняя зійди над горою.

Слайд 10

1. Здрастуй, сонце, і здрастуй, вітре!
Здрастуй, свіжосте нив!

2. Чую, земле, твоє дихання.

3. Зоре моя вечірняя, зійди над горою.

Слайд 11

Перекладіть і запишіть словосполучення українською мовою. З'ясуйте відмінність у відмінкових закінченнях в українській та російській мовах.

Любовь к родителям, тяга к знаниям, интерес к истории, забота о детях, мечты о будущем.

Слайд 12

1. Скільки відмінків є українській мові?

а) 6;
б) 7;
в) 8;
г) 9;
д) 10.

Слайд 13

2. У реченні **Завтра ми підемо в гості** виділене слово вживається у:

а) називному;
б) родовому;
в) давальному;
г) знахідному;
д) кличному відмінку.

Слайд 14

3. Установи відповідність*:

Від ласкавих (1) променів весняного сонця (2) дерева і кущі одягаються в кучеряву (3) зелень, стаючи принадними.

а) називний	1
б) родовий	2
в) давальний	3
г) знахідний	
д) орудний	
е) місцевий	

*Цифра позначає наступне слово.

Слайд 15